جوانیی ئافرەت وەك سەرچاوەی چێژ و خۆشی لەشیعرەكانی قوبادی جەلیزادەدا
توێژینەوەیەكی وەسفی، شیكارییە

ID No. 133

(PP 147 - 160)

https://doi.org/10.21271/zjhs.26.2.10

رزگار عومەر فەتاح

بەشی كوردی - فاكەڵتی پەروەردە / زانكۆی كۆیە

rzgar.umer@koyauniversity.org

یادگار رەسوول باڵەكی

بەشی كوردی - فەكەڵتیی ئاداب / زانكۆی سۆران

yadgar.ameen@soran.edu.iq

وەگـــــرتن : 2021/11/22

پەسندكردن : 2022/01/23

بڵاوكردنەوە : 2022/03/28

پوختە

ئەم توێژینەوەیە كە بە ناونیشانی(جوانیی ئافرەت وەك سەرچاوەی چێژ و خۆشی لەشیعرەكانی قوبادی جەلیزادە)دایە. دەرفەتێكە بۆ زیاتر ئاشنا بوون بە جوانیی ئافرەت بە گشتی، چێژ و خۆشیی جوانیی ئافرەت لە شیعرەكانی شاعیردا بەتایبەتی. جگە لەمەش یارمەتیدەرێكی سەرەكییە بۆ ئەوەی بتوانین توانا و لێهاتوویی و زەوق و سەلیقە و كۆدەكانی جوانیبینی و ئافرەتبینی و جیهانبینی شاعیر لەم بوارەدا بدۆزینەوە. توێژینەوەكە لە دووبەشی سەرەكی پێكدێت، بەشی یەكەم تیۆرییە و جەخت لەسەر چێژ و خۆشیی جوانیی ئافرەت دەكاتەوە، كە لە سێ تەوەر پێكهاتووە: لە تەوەرەی یەكەمدا تیشك دەخەینە سەر چەمك و پێناسەی چێژ و خۆشیی جوانیی ئافرەت، لە تەوەرەی دووەمدا جەخت لەسەر ڕۆڵی ئافرەت وەك سەرچاوەی جوانی و چێژی خۆشەویستی و ڕۆمانسیەت دەكەینەوە. لە تەوەرەی سێیەمیشدا، گرینگی و پێگەی ئافرەتمان وەك سەرچاوەی چێژ و ئارامیی دەروونی پێشانداوە. بەڵام بەشی دووەم، تایبەتە بە ڕەنگدانەوەی خۆشیی جوانیی ئافرەت لە دەقە شیعریەكانی شاعیردا. كە لە سێ تەوەر پێكهاتووە: تەوەرەی یەكەم، دەربارەی جوانیی ئافرەتە وەك سەرچاوەی خۆشی و شادی، ڕوحی و هزری، تەوەرەی دووەم، لە بازنەی ئافرەت وەك سەرچاوەی خێر و چاكە دەخولێتەوە.. هەرچی تەوەرەی سێیەمیشە بۆ كاریگەریی ئافرەت وەك سەرچاوەی زیندوویەتی و بەردەوامی و جاویدان تەرخان كراوە. لە كۆتایدا ئەنجامی توێژینەوەكە و لیستی سەرچاوەكان و پوختەی توێژینەوەكەمان بە هەردوو زمانی عەرەبی و ئینگلیزی خستۆتە ڕوو.

وشە سەرەكییەكان: چێژ و خۆشی، جوانی، ئافرەت، جوانیناسیی، جەلیزادە.

1-پێشەكی :

دیارە وەك دەزانین هەر لە كۆنەوە ئافرەت و چێژ و خۆشیی جوانیی ئافرەت، جێگای بایەخی شاعیران و نوسەران هونەرمەندان بووە، كەم تا زۆر لە بەرهەمەكانیاندا ڕەنگیداوەتەوە، بۆتە سەرچاوە و بەهرەی سەدان و هەزاران شاكاری شیعری و ئەدەبی و هونەری، پێگەیەكی بەرز و بەهێز و كاریگەریشی لە شیعر و ئەدەبیاتی كۆن و نوێ و هاوچەرخیشدا هەبووە، جەلیزادە یەكێكە لەو شاعیرە هاوچەرخانەی كە بابەتی ئافرەت و جوانیی ئافرەت لە شیعرەكانیدا ڕووبەرێكی گەورە و فراوانی داگیركردووە، بە شێوەیەك خۆشەویستی و جوانیی ئافرەت بووە بە ناونیشان و سەرتا و ناوڕاست و كۆتایی زۆربەی زۆری شیعرەكانی، بۆیە سنووری توێژینەوەكە لە چوارچێوەی ئافرەت و بنەماكانی چێژ و خۆشیی جوانی لە شیعرەكانی جەلیزادەدا چڕ دەبێتەوە. بەڵام ئامانجی سەرەكیی ئەم توێژینەوەیە، خستنەڕووی لایەنە گەش و شاراوەكانی چێژ و خۆش و جوانیی ئافرەتە، لەگەڵ پێشاندانی ئاست و پایەكانی ئیستاتیكا و پلەی شیعریەتی شاعیر لەمبارەیەوە. بێگومان بە پێی سروشتی كارەكە، لەم توێژنەویەدا پشتمان بە میتۆدەكانی شیكاری و وەسفی بەستووە، چونكە جەلیزادە بە پێچەوانەی شاعیرانی دیكە، سەرتاپای شیعرەكانی گوزارشتە لە خولیا و حەز و ئارەزووی شاعیر بۆ جوانیی ئافرەت، لە هەردوو لایەنی جوانیی ناوەوە و دەرەوەدا، تەنانەت زۆر جار شێوازی ئەم گوزارشتكردنە لە دۆخیكی ئاساییەوە دەگۆڕێت بۆ شێوازێكی تایبەتیی جەلیزادانە، كە خۆی لە دژە باوی و ئازادیی ڕەها و ئیرۆتیكیەت دەدۆزێتەوە، بەبێ گوێدانە فشاری ئایینی و كۆمەڵایەتی، بەشێك لە سنوورەكانی هێڵی سوور دەبەزێنێ و شیعرەكانی لە پۆشاكی داب و نەریت و كەلتوور ڕووت دەكاتەوە و بوێرانە قسە لەسەر بابەتە قەدەغەكراوەكان دەكات و ئەو بەربەستانەش

تێكدەشكێنێت, كە ڕێگری لە دەربڕینی بیر و بۆچوون و هەستەكانی لەم بارەیەوە دەكات. بۆیە دەتوانین بڵێین: هەم بابەتی جوانیی ئافرەت و هەم جوانبیری و جوانبینی لە لای جەلیزادەدا، خەسڵەت و سیما و مۆركێكی تایبەت و جەلیزادانەی هەیە، كە جیاوازە لە شاعیرانی دیكە و بووە بە ناسنامەی شاعیر و پێی دەناسرێتەوە. هەر ئەمەش هاندەر و پاڵنەری سەرەكی بوو، بۆ ئەوەی ئاوڕێكی ئەكادیمیانە لە شیعرەكانی جەلیزادە بدەینەوە و لایەنە شاراوەكانی چێژ و خۆشیی جوانیی ئافرەت و ئاست و پلەی ئیستاتیكای شیعری و ئەزموون و توانا و لێهاتوویی شاعیر لەم بارەیەوە بخەینەڕوو. كە ڕۆڵێكی گەورە و بەهێز و كاریگەری لەشیعری تازەی سەردەمدا لە ڕووی تازەگەری و داهێنان و گۆڕانكاری و جوداكارییەوە هەیە.

2- چەمك و پێناسە و كاریگەریی چێژ و خۆشی جوانیی ئافرەت :

1.2 چەمك و پێناسەی چێژ و خۆشیی جوانیی ئافرەت :

سروشت سەرچاوەی هەموو ڕەگەزەكانی جوانییە، لە نێویشیاندا ڕەگەزی ئافرەت لەو ڕەگەزانەیە كە لە پاڵ جوانیی سروشتدا بەرزترین و كاریگەرترین پێگەی لە جوانیدا هەبووە و هەیە. هەر لە كۆنەوە جێگای تێڕامان و حەز و ئارەزوو و بایەخی مرۆڤەكان بووە، ئەدگار موران پێی وایە "جوانی بریتییە لەو هەستەی كە لە دیداری شتە قەشەنگ و دڵگیر و سەرنج ڕاكێشەكاندا بەرهەم دێت و دێتە كایەوە. جا ئەگەر ئەو جوانییە كارێكی هونەری بێت، یان جوانیی دیمەنێكی سروشتی بێت، یان جوانیی ئافرەت بێت، لە هەست و سۆزێكی داهێنەرانەدا، كە وا لە هونەرمەندان و شاعیران دەكات، لە كاری داهێنەرانەدا، لە بێ ئاگایی بەهرەدا و لە ئاگایی سازاندا، هێزی پێ ببەخشێت"(موران، 2019، ل14). دیارە وەك دەزانین "زانستی جوانی یان فەلسەفەی هونەر، لقێكە لە لقەكانی فەلسەفە، چونكە زانستی جوانی بە لە ئەستۆگرتنی ئەو بیروباوەڕە ڕەخنەییانە هەڵدەستێت، كە وابەستەیە بە بوارەكانی جوانییەوە. وەك: سروشتی هونەری جوان چییە؟ چ شتێك هونەرمەندی داهێنەر لە ناهونەرمەند جیادەكاتەوە؟ چ جۆرە ئەزموونێك چێژ و خۆشی بە هونەر دەبەخشێ؟ بۆچی ئەم ئەزموونە بەهادارە؟" (ستولینتز، 1981، ل70). بێگومان هەموو ئەمانە پرسیارگەلێكن كە چەندین بیروڕای جیاوازیان لەمبارەیەوە هێناوەتەكایەوە، كە بەشێكیان جێگای هەڵوەستە لەسەركردنە، هەرچۆنێك بێت "هونەری جوانیی مرۆڤ، بەرهەمی بلیمەتییە، بلیمەتی بەهرەیەكی تیۆرییە، هونەرمەندی بلیمەت بە فۆڕمێك هونەر ئاڕاستە دەكات، لە توانای هیچ یاسایەكی دانراودا نییە، ئاوا ئاڕاستەی بكات، یەكەم تایبەتمەندیی بلیمەتی، ڕەسەنایەتییە. لەبەرئەوەی بلیمەتی بە فۆڕمێكی نموونەیی ئاڕاستە دەكات، كە بە تەواوی جیاوازە لە لاسایی كردنەوە" (مطر، 2019، ص122). هەربۆیە جان برتلیمی دەڵێت: "كاری هونەری جوان ئەوەیە، كە مرۆڤ چێژ و خۆشی لەو جوانییە دەبینێت، كە دەبێتە خۆراكی گیانی" (شرتح، 2016، ص4). بۆیە دەتوانین بڵێین"چێژوەرگرتن، بریتییە: لە سیمایەكی خۆڕسكی بەهێز، چونكە هەر مرۆڤێك چێژی تایبەتیی خۆی هەیە، بەشێوەیەك كە لەگەڵ پەروەردەكردن و داب و نەریتی كۆمەڵگا و خێزان و ژینگە و دەروون و ڕۆشنبیرییەكەیدا بگونجێت" (تەیب، 2013, ل10). بەڵام "وێڕای هەبوونی چەندین جیاوازی لە ڕووی تایبەتمەندی و وردی و ڕاستی و دروستیی چێژەوە لە نێوان كەسێكەوە بۆ كەسێكی دیكە، هیچ شتێك بە ئەندازەی پیادەكردنی هونەری تایبەتی و توێژینەوە و تێڕامان, یان بیركردنەوە لە جۆرێكی دیاریكراوی جوانی ناتوانێت بەخشندە بێت" (هیوم، 1399, ص89). كەچی ئەفلاتوون دەڵێت : "نابێت ئەوەمان لە بیر بچێت كە چێژ بەخشراوێكی سروشتییە بۆ مرۆڤ لە نێوان نێر و مێدا، بۆ بەرهەمهێنانی نەوە" (عەبدولمەجید،2014, ل16). هەر لەم بارەیەوە(لاڤۆنتین) بیروبۆچوونی خۆی سەبارەت بە چێژی جوانی پێشانداوەو و پێی وایە چێژ بۆ توانای شاعیر و بەرهەمەكەی دەگەڕێتەوە، لە سەر ڕۆشنبیركردن و وروژاندن و سەرسامكردن و كاریگەریی و سەرنجڕاكێشكردنی خوێنەر(خلف، 2006، ص21).

هەرچۆنێك بێت شاعیر یان "نووسەری دەق تا سەركەوتووتر بێت لە پرۆسەی داهێنان و بەرهەمهێنانی چێژ و خۆشی دەقدا، زیاتر دەقی چێژدار و خۆشی بەخش بۆ خوێنەری دەق فەراهەم دەكات، ئەگەرچی لە پاڵ ئەمانەشدا خودی خوێنەریش ڕۆڵی سەرەكی لەم بوارەدا دەبینێت" (بارت ، 2007, 6).كەواتە لێرەدا دەتوانین بڵێین هەردوو لایەنی نووسەری دەق و خوێنەری دەق بەیەكەوە، بە هاوبەشی پرۆسەكە دەهێنە كایەوە. چونكە پرۆسەی چێژ كارێكی هەمەلایەنەیە و چە ندین جەمسەری هەیە. هەر بۆیە ڕۆلان بارت باسی چێژی دەق لە هەموو ڕەهەندییەكانیەوە دەكا0 زۆرجار لەگەڵ چێژەكانی سێكسی مرۆڤ بەراوردی دەكا و نموونەكان جوان لێك گرێدەدا,

بەڵام سەبارەت بە خۆشیی جوانی كە پەیوەندییەكی زۆر توندوتۆڵ و بەهێزی بە چیژی جوانییەوە هەیە، تەنانەت زۆر جار ئاستی ئەو پەیوەندییە دەگاتە قۆناغی ئاوێزان و ئاوێتە بوون لە نێو یەكتردا، هەر لەمبارەیەوە، گەلێك بیرو ڕای جیاواز هەیە. ڕۆلان بارت

جەختی لەسەر ئەمە کردۆتەوە و بۆ چەمك و پێناسەی خۆشی دوو خاڵ دەست نیشان دەکات : "یەکەمیان هەموو تازەیەك خۆشی بەخشە. دووەمیان ئەوەیە، بنەما بەربڵاوییە، بێ بنەما خۆشی بەخشە" (گەرمیانی، 2010، ل21). ئەمەش ئەوە دەگەیەنیت کە هەموو شـتێکی جوان و تازە و بێ بنەما خۆشی و شادی بەخشە، بۆیە دەتوانین بڵێین ئەم تێڕوانینە تا ڕادەیەکی زۆر بۆ چێژ و خۆشیی جوانیی ئافرەتیش هەر ڕاستە. چونکە لە ڕاستیدا چێژ و خۆشی جوانی تەنها بە جوانی ئافرەتەوە یان شتەکەوە وابەستە نییە، بەڵکو تا ئاستیکی بەرز و کاریگەریش بە جوانبیری و جوانبینی و ئافرەتبینی کەسەکەشەوە، یان سەرنج لیدەرەکەشەوە بەستراوەتەوە.

2.2 چێژی جوانیی ئافرەت:

جوانیی ئافرەت پێگەیەکی گەورە و بەهێز و کاریگەری لە سروشتدا هەیە و هەر لە کۆنەوە بۆتە جێگای تێڕامان و سەرنج و بایەخی ئادەمیزاد. ئەگەرچی" سروشت بۆتە سەرچاوەی ئیلهامی زۆربەی شاعیران، بەڵام هەرگیز چاوپۆشیان لە جوانی و نرخ و بەهای ژن نەکردووە و بەبێ ئازیز و خۆشەویستەکەیان، هیچ چێژ و خۆشییان لە سروشت نەبینیووە و بەلایانەوە ئەو نرخەی نەبووە، چونکە ئافرەت هێزێکی گەورە و وزەیەکی لەبن نەهاتووی ئەم ژیانەیە" (بەرزنجی، 2010، ل110). وەك دەزانین " دیاردەکانی جوانی لە گەردووندا بەپێی سروشتی شتەکان لە یەکتری جیاوازن، کە بە وێنەی جۆراوجۆر سەرنجی شاعیران و نووسەران و هونەرمەندان ڕادەکێشێ" (بن قلية, 2018، ص4). هەر لەمبارەیەوە و بە گوتەی گرانت ئالن لە کتێبی (جوانیناسیی و ئەرکی ئەندامەکان) جوانی سەرچاوەیەکی سروشتی هەیە، ئەو دەڵێت :"چێژی جوانیناسی لە چاودێری جوانیەوەیە و مانای جوانیش، ئەنجامی کاری ئەندامەکانی لەشە" (حەمەساڵح،2013 ، ل50). بۆیە "لە ڕاستیدا کاتێك کە شاعیر وێنەی شیعری لە هۆنراوەیەکدا دەخولقێنی، وەختێك خوێنەری شیعردۆست و ڕەخنەگری لێهاتوو ئەو شیعرانە دەخوێنێتەوە، یان گوێیان لێدەبێت، هەست دەکەن هەر وێنەیەك لە ڕێگەی هەستێکەوە باشتر بۆی وەردەگیرێ، واتە چەندە ئەو وێنانە بە هەستی بینین و بەچاو وەریان دەگرین، دەبینین پتر بەهۆی هەستەکانی دیکەی مرۆڤ وەك بیستن و چێژکردن و بۆنکردن و هەستی دەست لێدانەوە ئەو وێنانە وەردەگرن" (شارەزا، 1997، ل7). جگە لەمەش نووسەری فەڕەنسی (بۆدلێر 1821_ 1867) "یەکەم کەسە کە بیرۆکەی هونەر بۆ هونەری خستە ڕوو. ناونیشانێکی واتاداری بۆ دیوانەکەی خۆی دانا، بەناوی (گوڵەکانی شەڕ). بۆدلێر وای دەبینێ، کە بابەتی شیعری، خودی شیعر خۆیەتی. ئەو شیعرە مەزنەی کەشایەنی ناوی شیعرە ئەوەیە کە لە نووسینیدا بەتەنیا بۆ چێژ وەرگرتن دەنووسرێـت " (ئەلمازی ،2010، ل67). لە نیوەی دووەمی سەدەی نۆزدە کاتێك هەندێ شەپۆلی تازەی ئەدەبی هاتنە کایەوە وەك پەرناسیەت، ئیدی شیعر و ئەدەب بە فۆرم و ناوەڕۆکێکی جیاوازتر لە جاران خۆی نواند. هەر چەندە ئەم شەپۆلە زۆری نەخەیاند، بەڵام ڕۆڵێکی گەورەی لە گۆڕانکاری لە بواری شیعر و ئەدەبیاتدا هەبوو، ئەمەش وای کرد گەلێك تێڕوانینی جیاواز و لێکدانەوەی جۆراوجۆر لەمەڕ دەقی شیعری بێتەکایەوە. بەتایبەتی لە لایەنەکانی سوود و چێژ و ئیستاتیکیەتی شیعری دا0 ئەم شەپۆلە لە سەرەتای دروست بونیەوە دوو هەڵوێست و ئاراستەی دژ بەیەکی بەخۆوە بینی: یەکەمیان کە بەسەرۆکایەتی (سانت سیمۆن) بوو، بڕوای بە فەلسەفەی سوود هەبوو لە ئەدەبدا، ڕای وابوو کە دەبێت ئەدەب لە خزمەتی پێشکەوتن و سەرکەوتنی کۆمەڵگەدا بێت و لایەنی هونەر و جوانیی فەرامۆش کردبوو. بەڵام هەڵوێستی دووەم کە بە سەرۆکایەتیی(ڤیکتۆر هۆگۆ) بوو، بڕوای بە فەلسەفەی جوانی و هونەر بۆ هونەر بوو، لایەنی سوودی فەرامۆش کرد بوو، ئەم نوسەرە پێی وابوو کە مەرج نیە شاعیر یان نوسەر شتێك بنووسێت سودی هەبێت، بەڵکو لایەنی هونەری و جوانی و چێژی بەلاوە گرنگ بوو" (پیرباڵ، 2006، ل128). هەروەها هۆراس سەبارەت بە ئامانج و مەبەستی شیعری دەڵێت : "ئامانجی شاعیر یان سوود بەخشینە یان چێژ بەخشینە، یاخود لە یەکاتدا وروژاندنی چێژ و سود بە خشینە، " (فەتاح، 2019، ل14). هەرچۆنێك بێت "شاعیر و هونەرمەند بەر لەوەی هیچ پەیامێکی ئینسانی و کۆمەڵایەتی و سیاسی و هتد، هەبێت، یەکەم پەیامیان گەڕانە بە دوای دۆزینەوەی جوانی و چێژ. جوانی و چێژی بێ ڕکابەریش لەئافرەتدا کۆبۆتەوە. هەر بۆیە ئافرەت نیشتمانی یەکەمە" (جەلیزادە، دیدەنی، 2021/4/1). بۆیە ئەگەر لەم

ڕووەوە خوێندنەوەیەکی بابەتیانە بۆ شیعرەکانی جەلیزادە بکەین، دەبینین سیماکانی چێژی جوانی لەشیعرەکانیدا، ڕەنگدانەوەیەکی قووڵ و بەهێز و فراوانی هەیە، بەتایبەتی ئەو چێژی جوانییەی کە لە جوانی و سروشتی ئافرەتدا سەرچاوەی گرتووە، شاعیر هێندە تامەزرۆ و تینووی جوانییەکانی ئافرەتە و هێندە لە عەشق و ئەوین و خۆشەویستی ئافرەتدا تواوەتەوە، سەراپای شیعرەکانی بوون بە وێنەی ئافرەت، بەڵام جیاواز لەم وێنانەی لە شیعری شاعیرانی دیکەدا هەیە، وێنەکانی ئافرەت لە شیعرەکانی شاعیردا وێنەی جوان و نەرم و ناسك و ڕووت و تەڕن، لە جنسی باران، بۆیە تەواوی ئەو شیعرانەی دەربارەی ئافرەتن و بۆ ئافرەت نوسراون بەشێوازێکی جیاواز و دژە باو خۆیان دەنوێنن، کە تایبەتە بە قوبادی جەلیزادەوە و مۆرك و سیمایەکی تایبەتیی جەلیزادانەی هەڵگرتووە، کە پێی دەناسرێتەوە و لە شاعیرانی دیکەی جیادەکاتەوە، هەروەها ئەگەر بەوردی لە تێڕوانین و گوتاری شیعری جەلیزادە بڕوانین, بۆمان ڕوون دەبیتەوە کە خۆشەویستی و خەون و خەیاڵ و ئەندێشەکانی جەلیزادە لە تاکە ئافرەتێك و تاکە لایەن و تاکە ڕەهەند و چەند بەشێکی کەم و بوار و سنوورێکی دیاریکراوی جوانی و خۆشەویستیی ئافرەتدا کۆ نەبۆتەوە، بەڵکو بە پێچەوانەوە، حەز و ئارەزوو و خولیاو خەونەکانی شاعیر زیاتر لە ئافرەتێك و زۆرتر لە ڕەهەندێکی لە خۆگرتووە و لە چەندەها لایەن و بوار و گۆشەنیگای جیاوازەوە و لە سنوور و ڕووبەرێکی دوور و درێژ و فراوانەوە، لە ئافرەتی ڕوانیوە و گوزارشتی لە ئافرەت کردووە و وێنەی ئافرەتی گرتووە. چونکە "خۆشەویستیی ئافرەت پرۆژەیەکی هەمیشەییەو زیندوویەتیی بەژیان دەبەخشێت, کەوتن و هەستانەوە یەکێکە لە سیماکانی خۆشەویستیی کە بەردەوامی بەژیان دەدات و وا لە مرۆڤ دەکات باوەش بە هەموو ڕەنگە گەرمەکانی خۆشەویستیدا بکات. هەر تاکە ئافرەتێك تەنها ڕەنگێکە لەو ڕەنگانە و ڕەنگەکانی دیکە لای ئافرەتەکانی دیکەن" (جەلیزادە، دیدەنی، 2021/4/1). دەتوانین بڵێین چێژی جوانی دەکرێت بە دووبەشەوە، وەك لەم هێڵکارییەدا خراوەتە ڕوو:

3.2 ئافرەت وەك سەرچاوەی جوانی و چێژی خۆشەویستی و ڕۆمانسییەت:

جوانی ئەو هێزەیە گەورەترین دەسەڵاتی شەڕ و خراپەکاری دەخاتە ژێر ڕکێفی خۆیەوە، لە هەمان کاتدا وزەیەکی لە بن نەهاتووە و سۆمای چاوەکان و ناخی دڵە تاریکەکان ڕووناك دەکاتەوە، بەتایبەتی جوانیی ئافرەت و چێژ و خۆشەویستی و ڕۆمانسییەتی ئافرەت، پێگەیەکی گەورە و بەهێز و کاریگەری لەسەرهەستەکان و ئارامی دڵ و دەروون و ئاوەز و هزری مرۆڤ دا هەیە. ئەمەش وایکردووە لێکەوتەکانی لە بەرهەمی شاعیران و نووسەران و هونەرمەندانداا لە ئاستێکی زۆر بەرزو فراواندا ڕەنگ بداتەوە. جەلیزادە یەکێکە لەو شاعیرانەی کە لە پێناو جوانیی ئافرەت و خۆشەویستیی ئافرەتدا ژیاوە و دەژی, چونکە "جوانی ئەو شتەیە تووشی سەرسامی و ڕامانت دەکات، دەتدوێنێ بەزمانێک کە زمانێکی جیهانییە تەنانەت گەمژەکانیش لێی تێدەگەن. هیچ شتێک خاڵی نییە لە جوانی، شاعیر جوانی لەهەر هەموو شتێکدا دەبینێت، جوانی هەیە لە دەرەوەیە، جوانیش هەیە شاراوەیە، دەبێ بە وردی بەدوایدا بگەڕێیت و بیدۆزیتەوە. ڕەنگە ئەو جوانییەی لە ڕووکەشی ئاسکدا هەبێت، هەمان جوانی لە دیوە شاراوەکەی مەیموونیشدا هەبێت" (جەلیزادە، دیدەنی، 2021/4/1). لێرەدا وەك دەردەکەوێت شاعیر بەشێوازێکی جیاوازتر و قووڵتر و وردتر دەڕوانێتە جوانیی شتەکان، بەتایبەتی جوانیی ئافرەت، دەڕوانێتە هەردوو دیوی جوانییەکانی ناوەوە و دەرەوەی ئافرەت و بە زمانێکی کاریگەر و بە هۆی ئەندێشەیەکی فراوانەوە و لە چوارچێوەی وێنەیەکی شیعری بەرز دا هەست و نەستی خۆی دەربڕیوە. گوزارشتی لە خەم و ئێش و ئازارەکانی سە بارەت بە جوانی ئافرەت و خۆشەویستی ئافرەت کردووە. چونکە وەك دەزانین " یەکێك لە گرینگترین هەست و سۆزەکانی مرۆڤ، کە هەر لە کۆنەوە لە دوو توێی شیعری میللەتاندا هەیە، خۆشەویستییە. کە هۆکاری کارامەیی و یادەوەری بووە و جۆش و خرۆشی بە شیعر و ئەدەب و هونەر بەخشیوە. ئەوین لە میانەی شادی و غەمدا ناسکترین و بەهێزترین و گەورەترین بزوێنەری دڵە، لە هەمان کاتدا کۆڵەگەی سەرەکیی شیعر و ئەدەبیاتی لیریکی جیهانی پێکدەهێنێت" (صبور، 1382، ص406). بە هەمان شێوە لە شیعرەکانی جەلیزادەشدا پێگەیەکی کاریگەری هەیە، وەك لەم کۆپلە شیعرەدا خۆی دەنوێنێ کە دەڵێ:

کە ماچم کردی،
ئیتر کەس نەیناسیمەوە،
لە بیابانەوە، بووم بە هەور (جەلیزادە، 2019، ل467).

لێرەدا هەست و نەست و خۆشەویستی خۆی لە چوارچێوەی خەیاڵ و ئەندێشەیەکی قووڵ و فراواندا دەربڕیوە، ماچ لای شاعیر زیاتر لە ڕەهەندێك و زۆر تر لە واتایەك و خوێندنەوەیەکی بۆ دەکرێ، ئەگەر ماچ لای کەسانی ئاسایی تەنها لە بازنەی هەستەکانی بەرکەوتن و چەشتنی هەوەسبازی بخولێتەوە، ئەوا لە لای جەلیزادە لە پاڵ ئەمانەدا هێماشە بۆ ئەویندارى و مرۆڤ بوون و جوانیبەخشی و ژیانەوە، چونکە لە تێڕوانینی ئەودا، جگە لە ماچ هیچ شتێکی دیکە ناتوانێت تەمەنی پڕ وشکە ساڵی و بیابانی ئەو بکا بە هەور، بە باران ، بە مێرگ ، بە ژیان و چێژی پێ ببەخشێت. هەر ئەمانەش وای کردووە ببێتە سەرچاوەیەکی سەرەکی بەهرە و داهێنانی شیعری لە شیعرەکانی شاعیردا، وەك لەم کۆپلە شیعرەی خوارەوەدا دەردەکەوێت کە دەڵێ:

پیاوێکی ڕەش و سپی بووم،
ژنێك کە سەرتاپای ڕۆحی ڕەنگ بوو،
قەڵەمەکەی، ڕەنگ کردم بە داهێنان،
وشەکانی، ڕەنگ کردم بە جورئەت،
قەسیدەکانی، ڕەنگ کردم بە ڕاستگۆیی،
قەسیدەیەکی ناونام، تا سەر ئێسقان ژن (جەلیزادە، 2007، ل 268).

لەم کۆپلە شیعرەدا شاعیر زۆر بە ڕوونی و ئاشکرایی و لە جیهانی ئەندێشەیەکی فراوان و لە سنووری زمانێکی سادە و ساکار، بەڵام ناسك و کاریگەر و لە چوارچێوەی وێنەیەکی شیعری جوان و سەرنجڕاکێشدا، گرینگی و ئاست و پایەکانی خۆشەویستیی ئافرەت و جوانیی ئافرەتمان پێشان دەدات و پێمان دەڵێت: ژن سەرچاوەی هەموو داهێنان و ئازایەتی و ڕاستگۆیی و جوانییەکانە، وەك لەم هێڵکارییەی خوارەوەدا دەردەکەوێت:

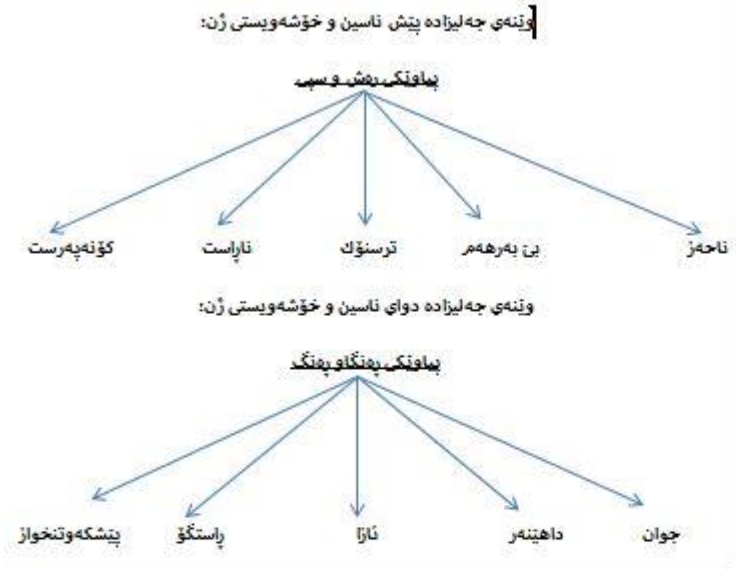

جگە لەمە شاعیر لە کۆپلە شیعرێکی دیکەدا، پایە و ئاستەکانی خۆشەویستی و ڕۆمانسییەتی ئافرەت لە تەڕی و تەنکی و لووسیدا هاوتای ئاو دەکات، کە دیارە هەریەکە لە وشەکانی (تەڕ، تەنك ، لووس) جگە لەوەی ئاماژەیەکن بۆ جوانی و خۆشەویستی، لە هەمان کاتدا ڕەهەندیکی سێکسی و چێژی جوانییان هەیە، وەك لەم نموونە شیعرەی شاعیردا دیار و ئاشکرایە کە دەڵێ:

تۆ لە ئاو دەچیت.. تەڕ تەڕ و تەنک تەنک و لووس لووس,
لە خەونی فریشتەکاندا؛ دەمێک؛ ڕێژنە بارانێکی پەمەیی و
ساتێک؛ کانییەکی لە هەنگوین و
سەروەختێک، ڕووبارێک، لە شەکر و شیر(جەلیزادە، 2019, ل465).

لێرەدا، ئەگەر بە وردی سەرنجی ئەم كۆپلە شیعرە بدەین، دەبینین لە دووبەشدا خۆی دەدۆزێتەوە، بەشی یەكەم لە گۆشەنیگای ڕۆمانسییەت و سێكسەوە، باس لە تەڕ و تەنك و لووسیی ئافرەت كراوە و بە شیوەیەكی هونەری لە سیاقی لێكچواندندا بە ئاوی باران چوێندراوە، هەرچی بەشی دووەمی ئەم كۆپڵە شیعرەیە باس لە چەند كاتێكی جیاجیای قۆناغەكانی تەمەن و ژیانی ئافرەت دەكات، كە دەمێك لە قۆناغی هەرزەكاریدا وەك ڕێژنە بارانێكی پەمەیی، كە بێگومان ڕەنگی پەمەیی ئاماژەیە بۆ خۆشەویستی و گەرم و گوڕی و تامەزرۆیی و شەیدا بوون، لە قۆناغێكی دیكەدا ئافرەت لە كانییەكی هەنگوین دەچێت، مرۆڤ، بە تایبەتیش ڕەگەزی نێر بە خۆزگە و ئاواتەوەیە دەمی بەم هەنگوینە بگات، لە سەروەختێكیشدا ئافرەت لە ڕووبارێكی شەكر و شیر دەچێت لە شیرینی و لووسی و تەڕی و سپیەتیدا و وەك خەونی فریشتەكان دێتە پێش چاو.

2. 4 ئافرەت وەك سەرچاوەی چێژ و ئارامیی دەروونی:

دیارە وەك دەزانین ئافرەت چ وەك: دایك، خوشك، كچ و هاوسەر، نەك هەر ڕۆڵ و بایەخێكی گەورە و بەهێزی لە بەرجەستەكردنی ئارامیی دەروونیدا هەیە، بەڵكو بەسەرچاوەیەكی سەرەكیی ئارامیی دەروونی دادەنرێت، هەر ئەمەشە هۆكار و سیحری هاتنە كایەوەی هەزارەها ئەفسانە و داستان و شاكاری ئەدەبی و هونەری گەورە، لە پاڵ ڕەهەند و لێكەوتەكانی دیكەدا لەمبارەیەوە، بە درێژایی مێژووی مرۆڤایەتی. هەندێك لە فەیلەسوف و ڕووناكبیرانی تر، جوانی بە هەستەكانی مرۆڤەوە دەبەستنەوە، بۆ چێژ وەرگرتن لە جوانی. ماركس دەڵێ: "هەستەكانی ئێستاتیك وەها هەستێكن، دەبنە سەرچاوەی چێژوەرگرتن" (تەبەری، 1991، ل11). ئەمەش تەواو لەگەڵ بۆچوونی دەروونزانەكان یەك دەگرێتەوە كە "دەڵێن ئەو هێزەی كە جوانیی دەقی ئەدەبیی پێ دەپێوین، پێی دەوترێت: چێژ، كە مرۆڤ هەست بە خۆشی و چێژ دەكات لە دەقە هونەریەكاندا و ئەم پێوەرە لە كەسێكەوە بۆ كەسێكی تر دەگۆڕێت" (محمەد، 1998، ل26). لە ڕاستیدا وێڕای هەبوونی تێڕوانینی جیاواز سەبارەت بە بەها و پێگەی ئافرەت، لە نێو كۆمەڵگادا، بە پێی جیاوازی نەتەوە، ئایین، كەلتوور و ئاستی هۆشیاری مرۆڤەكان، بەڵام هەمیشە ئافرەت لەلای زۆربەی ئاین و نەتەوەكان و كۆمەڵگا جیاوازەكاندا، سیمبولی جوانی و هەست و سۆز و خۆشەویستی و ئارامی و میهرەبانی بووە، ڕەنگە هەر ئەمەش گەورەترین هاندەر و پاڵنەر بێت بۆ ئەوەی ڕەگ وریشەی ئایدیای جوانی و پیرۆزی ئافرەت لە هزر و گوتاری شیعری جەلیزادەدا بڵاو بێتەوە. بێگومان تێڕوانینی شاعیر بۆ ئافرەت ڕەگ و ڕیشەیەكی قووڵ بەربڵاوی هەیە، ئافرەت لای ئەو گۆچانی سیحرییە، وەدیهێنەری گشت خۆزگە و ئاواتەكانە، لە یەك كاتدا ژیان و مردنە، ژیانە كاتێك لەگەڵ ئافرەت و لە باخچە جوانەكانی ئارامی ئافرەتدایە، بە پێچەوانەوەش خەم و ئازار و مەرگە، وێڕای ئەمەش شاعیر جەخت لەسەر ئەوە دەكاتەوە، كە جگە لە جوانیی ئافرەت چێژ لە هیچ ڕەگەزێكی دیكەی سروشت نابینێت و پێی وایە مانگ و ئەستێرەو هەتاو، جوانی لە ئافرەتەوە وەردەگرن، هەریەك لەمانە بەبێ جوانیی ئافرەت، جگە لە تەنێكی سوتماك و بێ بەها شتێكی دیكە نین، وەك لەم كۆپڵە شیعرەدا دەردەكەوێت و دەڵێ:

مانگ و ئەستێرە و هەتاو،
هەموو شتێكم هەیە، هەموو شتێك... بەڵام تۆم نیت.
تۆ كێڵگەی پیاوێكی دیكەی.
من تۆم نیت، كەواتە هیچم نییە، هیچ، هیچ ،
كەواتە من؛ سواڵكەرترین، سواڵكەری سەر زەویم (جەلیزادە، 2019، ل116).

ئافرەت لای جەلیزادە جوانترین و باشترین و گرینگترین و خۆشەویسترینە، بۆیە بە خاوەنداریەتی و هەبوونی جوانیی ئافرەتەوە خۆی بە دەوڵەمندترین و خۆشبەخترین و گەورترین و دەسەڵاتدارترین و دڵخۆشترین مرۆڤی سەر زەوی دەزانێت، بە نەبوونی جوانیی ئافرەتیش، خۆی بە هەژارترین و بەدبەخترین و بچووكترین و بێ دەسەڵاتترین و خەمبارترین مرۆڤی سەر زەوی دەزانێت، تا دەگاتە ئاستی هیچ و سواڵكەرترین، سواڵكەری سەر زەوی. هەرچۆنێك بێت دەتوانین پێداگری لەسەر ئەوە بكەین كە ئافرەت بەهەردوو لایەنی دەركی و ناوەكییەوە، واتا هەم لە ڕووی جوانیی لەش و لار و قەد و باڵا و شۆخ و شەنگی جەستەیەوە، هەم لە ڕووی جوانیی هزر و بیر و ڕەوشت و هەست و سۆز و خۆشەویستییەوە كاریگەری لەسەر مرۆڤ بەگشتی و ڕەگەزی نێر بەتایبەتی دروستكردووە. كە دیارە ئاستی كاریگەریی هەر یەكە لە جوانیی ناوەوە و دەرەوەی ئافرەتیش، لە كەسێكەوە بۆ كەسێكی

دیکە و لەسەردەمێکەوە بۆ سەردەمیکی دیکە و لە کۆمەڵگا و کەلتوورێکەوە بۆ کۆمەڵگا و کەلتوورێکی دیکە دەگۆڕێت، پێگە و بەهای هەر یەکێك لە مانە بەرز و نزم دەبێتەوە، وەك لەم هێڵکارییە دەردەکەوێت:

بێگومان لە پارچە شیعرێکی دیکەدا، شاعیر باس لە بایەخ و نرخ و بەها و کاریگەریی جوانیی جەستە لەسەر ئاوەز و هزر و دڵ و دەروونی مرۆڤ دەکات "جەستە لە پلەی یەکەمە و هەموو جوانییەکانی دیکەی ژن، دوای جەستە دێن. چونکە جەستە بۆ ئەوە دروست بووە چێژ وەرگرێت و چێژ ببەخشێت. ئەوەش ئەرکی یەکەمی جەستەیە" (جەلیزادە، دیدەنی،2021/4/1). ئەم بیروبۆچوونەش بەشێوەیەکی جوان و ئیستاتیکیی لەم کۆپلە شیعرەدا دەردەکەوێت کە دەڵێ:

دەبا یاسایەکی نوێ،
بۆ پەیوەندی، جەستە بە جەستەوە داڕێژین،
یاسایەك لە بەرژەوەندی، گوڵە پەمەییەکانی لەش بێت و
لەگەڵ ئیقاعی پەپوولە، ژیارخوازەکانی سەردەمدا ، هاوڕێ بێت.
من و نیشتمانە زەلیلەکەم، لەیەك دەچین،
ئەو هەر ڕۆژە، پیاویك داگیری دەکات و
من هەر ڕۆژە ژنێك!
ئەو شمشێری یاخی بوونی هەڵکێشاوە و
من شمشێری تەسلیم بوون ! (جەلیزادە،2007، ل297).

جەلیزەدا لەم شیعرەدا، کە لە دەروونێکی پڕ ئەزموون و هەست و سۆزێکی ڕاستەقینەوە هەڵقوڵاوە، داوای داڕشتن و هینانەکایەوەی یاسایەك دەکات کە تەژی بێت بە ئازادی جەستە و ڕووت بوونەوە، دوور لە هەموو فشارێکی فەرهەنگی و کەلتووری و کۆمەڵایەتی و ئاینی. یاسایەك لەگەڵ گوڵە پەمەیەکانی جەستەی ژندا هاوتا بێت و بە جوانی پەپولەکان ئاشنا بێت، لە هەمان کاتدا لە وێنەیەکی دیکەدا شاعیر وێنەی لێکچواندنی خوی و نیشتمانە زەلیلەکەی دەخاتەڕوو، کە چۆن نیشتمانەکەی هەر ڕۆژەی داگیرکەرێك دەیخاتە ژێر ڕکیفی خۆیەوە و داگیری دەکات، لە بەرامبەردا شمشیری یاخی بوون بەرزدەکاتەوە، بەڵام کاتێك شاعیر هەر ڕۆژە ژنێك داگیری دەکات، کەچی بە پێچەوانەی نیشتمانەکەی، شمشێری تەسلیم بوون هەڵدەکێشێت، ئەمەش بە جوانی لەم هێڵکارییەدا خۆی دەنوێنێ:

3- ڕەنگدانەوەی خۆشیی جوانی لە شیعرە کانی شاعیردا :

3. 1 خۆشیی جوانی لە شیعرەکانی شاعیردا :

بابەتی خۆشی و شادی لە بابەتە مرۆڤایەتییە کاریگەرەکانە، کە هانی شاعیران و نوسەران و هونەرمەندان دەدات تا لەمبارەیەوە بەهرە و توانا و ڕۆڵی خۆیان بخەنە گڕ، چونکە خۆشی و شادیی دەق، یەکێکە لەو بنەما سەرەکییانەی کە ئاست و پایەکانی جوانیناسیی دەق بەرز و بەهێز دەکاتەوە، ئەمەش هۆکارێکە بۆ بەرجەستەکردنی کاریگەری لە سەر خوێنەری دەق و سەرنج ڕاکێشانی، لە بەرئەوە هەمیشە مرۆڤەکان لە خەم و خولیای ئەو شتانە دان کە نیانە، یان بۆشایی و کەموکورتی لە ژیانیان دروست کردووە، بۆیە دەبینین کورتە باڵاکان خەون بە باڵای بەرزەوە دەبینن و پێیان وایە خۆشی و شادی لە باڵای بەرزدایە. هەژارەکانیش خۆشی و شادی لە سەروەت و سامان و دەوڵەمەندیدا دەبینن، ڕوخسار ناشیرینەکانیش شادی لە جوانیدا بەدی دەکەن و کەسانیکیش شادی لە هەوەسبازیدا چڕدەکەنەوە، هەرچۆنێك بێت ئەمەش ئەوەمان بۆ دەردەخات. کە جوانی شتەکان تەنها بەجوانی خودی شتەکەوە وابەستە نییە، بەڵکو بە ڕادەی تامەزرۆیی و پێداویستی شتەکە و ئاستی جوانیبینی سەرنج لێدەرەکەشەوە بەستراوەتەوە، چونکە جوانی هونەری یان "وێنەی شیعری لە ڕێگەی هەستەکانەوە بەدی دەهێنرێت، هەر خوێنەرەش بەپێی چێژی خۆی، جۆری دەقەکان لە ڕووی مەبەستی شیعریەوە هەڵدەبژێرێت، ئەو دەقانەی پێخۆشە لەگەڵ هەست و سۆزی تێکەڵ دەبن و لەگەڵ بیروبۆچوونەکانی دەگونجێن و زیاتر بە دوای ئەو دەقانەدا وێڵە، کە لەگەڵ ئاستی تێگەیشتنی ئەودا دەگونجێت" (شیخبزێنی ، 2011، ل96). ئەگەرچی "شیعر گوزارشت کردنە لە ئەزموونێك کە دەربڕینەکان بەشێوەیەکی چڕ کۆ دەکاتەوە" (الیزا بیث, 1961، ص10). بەڵام بەهرە و ئەزموون و توانا و زەوق و سەلیقە و جوانبینی شاعیران و نوسەران و هونەرمەندانیش ڕۆڵێکی سەرەکی و گرینگی لە داهێنانی بەرهەمی جوان و ناوازەدا هەیە، لە دەرئەنجامیشدا هۆکارێکی کاریگەریشە، بۆ ئەوەی بتوانێت لەم ڕێگایەوە جوانی و نەمری و زیندوویەتی بە بەرهەمەکەی ببخشێت. بۆیە "بۆ خۆشی وەرگرتن لە جوانی ئەوەندە بەسە کە ئادەمیزاد زەوقی هەبێت. واتە توانستی وێناندنی شتەکەی هەبێت، داخۆ خۆشی تیایە یان ناخۆشی. یان هەڵسەنگاندنی شتەکە یان بابەتەکە، داخۆ خۆشی بەخشە یان نا، بەبێ ئەوەی هیچ نیازێکی دیاریکراو لە گۆڕێ بێ. کەواتە بۆ هینانەکایەوەی پرۆسەی خۆشیی دەق یان دەقی خۆشی بەخش ئەزموون و زەوق و سەلیقەی هونەری و لایەنی ڕووخسار و ئیستاتیکیەت و تازەگەری ، پڕ بایەخترە نەك لایەنی ئایدیا و ناوەرۆك. چونکە مرۆڤ وەکو غریزەیەك هەر لە سەرەتاوە حەز بەشتی تازە و نوێ دەکات، هەموو شتێکی تازە و نوێش چێژ و خۆشی پێدەگەیەنێت. ئینجا ئەوشتە یان ئەو بەرهەمە کەم تا زۆر سوودبەخش بێ یان نا" (میراودەلی، 2005، ل 65). هەر لە چوارچێوەدا قوبادی جەلیزادە یەکێکە لەو شاعیرانەی کە خاوەنی فەرهەنگێکی تازەی شیعری پڕ ئیستاتیکیەت و کاریگەری تایبەت بەخۆیەتی و لەم بوارەدا ڕێچکەی خۆی دۆزیوەتەوە و بەشێوەیەك توانیویەتی شیعرەکانی بکاتە فەرهەنگێکی تایبەت بە وشەو زمانی مێینە. کە هەزارەها وشەی سادە و ساکار و جوان و ناسك و وورووژێنەر و کاریگەری تایبەت بەجیهانی ئافرەتەوە لە خۆگرتووە. لەمبارەیەوە (ئەکرەمی میهرداد) دەڵێ: شیعری قوباد پێمان دەڵێ: لە زەمینەی کۆمەڵایەتی و نەریتی و ئەدەبی هەتا ئیستا دوور دەکەومەوە و بەشێوازی تایبەتی خۆی و زمانی کورت خایان و دابڕان، لەمانا پێش وەختەکان دەنووسێ، واتە زمانی شیعری قوبادی جەلیزادە زمانێکی پڕ چێژ و خۆشی بەخشە " (فەتاح، 2015: 72).بەم هۆیەشەوە شاعیر توانیویەتی جوانی و جیهانی ئافرەت بکاتە سەرچاوەی فەرهەنگی شیعرەکانی و داهێنان و گۆرانکاری و جوداکاری بکات، خۆشی و شادی لە شیعرەکانیدا بێنیتەکایەوە و کاریگەری لەسەر خوێنەری دەق دروست بکات. بەڵام لە بارەی جوانیی ئافرەت وەك سەرچاوەیەکی گرنگی وێنەی شعری، عەزرا پاوند، دەڵێت: وێنە تێکەڵ بوونی عەقڵ و سۆزە لە چرکەیەك لە چرکەکانی ژیاندا. واتە وێنە لەکاتی تێکەڵ بوونی عەقڵ و سۆز و خەیاڵدا دروست دەبێت، ئەمەش دەبێتە داهێنانێکی تەواوی بیر" (گەردی، 2004، ل 41). ئەمەش سەلمێنەری ئەو ڕاستییەیە کە وێنەی شیعری سەرچاوەیەکی گرینگ و سەرەکیی خۆشی بەخشە بە دەق و خوینەری دەق. کە شاعیر یان نووسەر بە هۆی زەوق و سەلیقە و ئەزموونی تایبەتی خۆیەوە لە جوانییەوە هەڵیدەهێنجێت، بە تایبەتی لە چوارچیوەی جوانی ئافرەتدا، دواتریش لە قۆناغەکانی داهاتوودا کاریگەری و ڕەنگدانەوە لەسەر سیما و شیوازی دەق و خوێنەری دەق دروست دەکات. ئەمەش تا ڕادەیەکی زۆر لە شیعرەکانی جەلیزادەدا ڕەنگی داوەتەوە وەك لەم کۆپلە شیعرەدا دەردەکەویت:

بمبەرە بەر ڕێژنە بارانی دیدەت،
با بیابانی ڕۆح،
سەوز بێتەوە لەمەستی (جەلیزادە،2012، ل23).

لێرەدا لەم كۆپلە شیعرەدا ئەگەر لە دیدێكی قووڵ و فكری و بابەتییەوە، بەوردی سەیری وێنەكان بكەین و شرۆڤەو لێكدانەوەی شیعرییان بۆ بكەین، ئەوا كۆمەڵێك وێنە و بیر و تێڕوانینی جوان بەدی دەكەین، كە هەموویان هێماو ئاماژەن بۆ شادی و خۆشیبەخشیی ئافرەت و زیندوویەتی و بەردەوامی و جاویدان، شاعیر خۆشەویستەكەی بە سەرچاوەی مانەوە و ئاسودەیی دڵ و ڕۆح و ژیان دەزانێت، بۆیە داوا لە دڵخوازەكەی دەكات بیباتە بەر ڕێژنە بارانی چاوەكانی، تا بەم هۆیەوە بیابانی ڕۆحی سەوز بێتەوە. كە هەموو ئەوانە زیاتر لە ڕەهەندێكی هەیە و زۆرتر لە واتایەك لە خۆ دەگرێت، ئافرەت وەك سەرچاوەی خۆشیبەخش و ئاسودەیی پێشان دەدات.

3. 2 ئافرەت وەك سەرچاوەی خۆشی و شادی، رۆحی و هزری :

ئافرەت و جوانیی ئافرەت، جگە لەوەی سەرچاوەیەكی سەرەكیی چێژە، لە هەمان كاتدا گەورەترین و بەهێزترین و كاریگەرترین هۆكاری هینانەكایەوەی خۆشی و شادییە، لە هەردوو لایەنی روحی و هزری مرۆڤەوە. چونكە هیچ كاتێك مرۆڤ ناتوانیت بەبێ ئافرەت بە ترۆپكی خۆشیی و شادییەكانی بگات. ئافرەت و ڕەهەند و لێكەوتەكانی جوانیی ئافرەت گەورەترین پێگەی لە پێكهاتەی خۆشی و شادییەكانی مرۆڤ پێكهیناوە. بە شێوەیەك كاریگەرییەكی فراوانی لە سەر لایەنی ڕۆحی و هزریی مرۆڤ دروستكردووە. بۆیە دەتوانین بڵێین هیچ مرۆڤێك بە بێ جوانیی ئافرەت ناتوانێت ژیان بە جوانی ببینیت و ڕۆحی ئاسوودە بێت و هزری ساغ و تەواو و دروست بێت. جا ئەو جوانییە جوانیی دەرەوە یان جوانیی ناوەوەی ئافرەت بێت. ئەمەش لە كەسێكەوە بۆ كەسێكی دیكە و لە شوێنێكەوە بۆ شوێنێكی دیكە و لە سەردەمێكەوە بۆ سەردەمێكی دیكە دەگۆڕێت. جەلیزادە لەو شاعیرە ژندۆست و دژە باوانەیە، بە پێچەوانەی هەموو پیاوانی دیكە لە پێناو ژن و بۆ ژن ژیاوە، هەموو تەمەنیشی لەگەڵ ژن و خولیاكانی ژندا بەسەر بردووە، خۆشی و شادی تەنها و تەنها لە جوانیی ئافرتدا بینیوە، تاكە بۆشاییەك لە ژیانی جەلیزادەدا بوونی هەبێت و ئازاربەخش بوو بێت تەنها ئافرەت بووە. هەموو هیوا و ئومێد حەز و مەبەستێكی لە چوارچێوەی خۆشەویستی و جوانی ئافرەتدا هەڵچنیووە. جەلیزادە بە پێچەوانەی ئەو شەپۆڵ و كەلتوور و ئاڕاستانەی دژ بە ماف و خەون و خولیای ئافرەتانن، لە فكری پیاو سالارییەوە سەرچاوەی گرتووە. دەڵێ: "من تا ئیستاش خوێندكاری قوتابخانەیەكم كە ژن وانەی تێدا دەڵێتەوە. گەر ژندۆست نەبوومایە ڕەنگە لەبری شاعیر بوون ، ڕاوكەرێكی كۆتر و ئاسک كوژ بومایە (جەلیزادە، دیدەنی، 2021/4/1) لە ڕاستیدا جەلیزادە بە فۆڕم و ناوەڕۆكێكی تایبەتەوە، پەیامەكەی دەربارەی خۆشیبەخشی جوانیی ئافرەت ئاڕاستە كردووە، وەك لەم پارچە شیعرەدا دەردەكەوێت كە دەڵێ:

بمدەرێ،
چەپكێ تریفەی مەمكەكانتم بدەرێ،
تا لە شەوی ئەنگوستە چاوا،
بەشوێن گوڵە ونبووەكانی،
بەختەوەریدا، بگەڕێم (جەلیزادە، 2012، ل20)

لێرەدا شاعیر بۆ ئەوەی بگات بە لوتكەی بەختەوەری و رۆحی شاد و ئاسوودە بێت و بیرو هزری ڕۆشن بێت، لە وێنەیەكی شیعری هونەری جوان و ناسك و ناوازەدا، داوا لە خۆشەویستەكەی دەكات، چەپكێ تریفەی مەمكە توند و سپی و ڕەونەقدارەكانی بداتێ، كە وەك ئەڵماس و گەوهەر دەدرەوشینەوە، تا بەم هۆیەوە بتوانێت بە شوێن گوڵە ونبووەكانی بەختەوەریی خۆیدا بگەڕێت و بە باخچەی ئاواتەكانی بگات، كە چەندەها ساڵە بە شوێنیدا وێڵە و لە پێناویدا تێدەكۆشێت.

3. 3 ئافرەت وەك سەرچاوەی خێر و چاكە:

ئافرەت ژێدەری ژیانە و پاڵنەری بوون و بەردەوامییە، هاندەری گشت چالاكییەكانی مرۆڤە، جوانیی ئافرەت ئاوێنەی ڕەوا و ڕاستییە، ئەگەرچی بنەمایەكی چەسپاوی هەیە، بەڵام لە هەمان كاتدا بەپێی دیدی كەسەكان و ڕێژەی جوانییەكە، پێوانەی

تایبەتی دەبێت. لە دیرۆکی زۆر کۆنەوە ”بیرمەند و فەیلەسوفەکان تێڕوانینی هزریان بۆ جوانی هەیە، پێیان وایە کە بەهاکانی جوانی ڕەهان و ناگۆڕێن، خێر و جوانیش دەستکردی مرۆڤ نین، بەڵکو بەشێکن لە پێکهاتەی بوونەوە“ (فرحان , 1989، ص49). لەم بارەیەوە ئەفلاتوون دەڵێ: ”دەبێ لە سەرەتای بوونی هەموو جوانییەکەوە جوانی هەوەڵی هەبێ، کە ئەو شتانە جوان دەکا کە پێیان دەڵێن جوان، تەنیا بە ئامادەبوونی ئەو جوانییە هەوەڵییە، بە هەر جۆرێ ئەو شتانە جوان دەبن“ (میراودەلی، 2005، ل14). بێگومان هەریەکە لە جوانی و ڕاستی لە بۆتەیەکدا تواونەتەوە و وەها ئاوێتەی یەکتر بوون، کە هەرگیز توانای لێك جیاکردنەوەیان نییە، بۆیە شاعیری فەرەنسی (ئەلفرێد دی مۆسیە). دەڵێ: ”ڕاستی نییە بێ جوانی بێ، جوانیش نییە بێ ڕاستی بێ“ (هلال, 1981، ص17). بەڵام ئەمە واتای ئەوە نییە کە جوانی لە هەموو شتێکدا هەبێت و لای هەموو کەسێك وەك یەك بێت، بەڵکو بە پێچەوانەوە جوانیی شتەکان و پێوەری ئەو جوانییە لە کەسێکەوە بۆ کەسێکی تر جیاوازە و دەگۆڕێت، هەروەك ”دێڤید هیوم, حوکمی ئەوە دەدات، کە جوانی لە چاوی وەرگرەکە، یا بینەرەکە دایە“ (بریسلیر, 2002، ل33). لە نێوان مرۆڤ و جوانیدا هێزێکی موگناتیسی بەهێز هەیە، کە وای لە مرۆڤ کردووە لە سنووری ئەم خولگەیەدا بسووڕێتەوە و نەتوانێ خۆی لێ دەرباز بکات. چونکە ”جوانی ئەو ڕاستییەیە جەخت لەسەر کێشکردنی هونەرمەند بۆ لای خۆی دەکات، لە هەمان کاتدا لە سەرووی خێر و ڕەوادایە، چونکە خێر و ڕەوا هەمیشە جوانە، هونەرمەندی داهێنەر بەدوایدا دەگەڕێ“ (محمود، 1991، ص30). ئەرستۆ دەڵێت : ”داڕشتنەوە لە شیعردا، مرۆڤەکان باشتر یان خراپتر، یان وەکو خۆیان وێنا دەکات، بەو پێیە، شاعیرەکان وەکو تابلۆکیشەکانن، بۆنموونە (پۆلیگنۆتیس) وێنەی کەسەکان چاکتر لە خۆیان وێنا دەکات، (باویسۆن)خراپتر لە خۆیان وێنا دەکات، بەڵام (دیۆنسیۆس)کەسەکان وەکو خۆیان وێنا دەکات“ (مطر ، 2019، ص75). هەروەها ” سۆکرات تا کۆتایی ژیانی ناکۆك بوو لەگەڵ شاعیران و هونەرمەندان، لەبەر ئەوەی کارە هونەرەکانیان لە پێناوی وێناکردن و خستنە ڕووی چاکەی ڕەها و ئەخلاقی بەرزدا نەبووە“ (مطر, 2019، ص33). دیارە دەتوانین بڵێین ئەم بیروبۆچوونانەی سۆکرات و فەیلەسووفەکانی دیکەی دوای ئەو کاریگەرییەکی بەرزیان لە سەر شاعیران و نووسەران و هونەرمەندان دروست کردووە، بەشیوەیەك زۆریك لەمانە بابەتی خێر و چاکە، کە لە سەرچاوەی ئافرەت و جوانی ئافرەتەوە سەرچاوەی گرتووە، بووە بەهەوێن و کەرستەی چەندین بەرهەم و شاکاری ئەدەبی هونەری لە سەردەمە جیاوازەکاندا، شاعیرانی کورد بە گشتی و قوبادی جەلیزادە بە تایبەتی یەکێکە لەو شاعیرانەی کە هەمیشە جوانیی ئافرەتی بە سەرچاوەی خێرو چاکە داناوە و هەموو شتێکی جوان و خێر و چاکەی لە جوانی ئافرەتدا چڕ کردۆتەوە، ئەم دیاردەیەش بەتەواوەتی لە شیعرەکانیدا ڕەنگی داوەتەوە، وەك لەم کۆپلە شیعرەی شاعیردا خۆی دەنوێنێ کەدەڵێ:

دەنگی بەسۆزت نەبوایە، سەرسەری دەبووم.
هەرشەوە لە مەیخانەیەکدا، بەد مەست.
گڵاسم دەگرتە سەری باڕمەنەکان.
هەر شەوە، لە سەر سینگی ژنێکدا، دەڕشامەوە.
هەر شەوە، لە بنکەیەکی پۆلیسدا، ڕۆژم دەکردەوە,
پاکیی تۆ نەبوایە، حاکمێکی بەرتیل خۆر دەبووم.
تەرازووی عەدالەتم دەخستە بن پێم.
گەل و نیشتمانم دەدا بە پوولێك (جەلیزادە، 2019، ل120).

لەم دەقەدا ئافرەت بووە بەچەقی هەموو خێر و چاکە و جوانییەکان، بە شێوەیەك هەموو ڕێگاکانی جوانی خێر و چاکە بۆ بوونی ئافرەت دەگەڕێتەوە، لە دیدی جەلیزادە دا، لە کوێدا ئافرەت هەبێت، ژیان، خۆشەویستی، بەردەوامی، وەفا، پاکی، ڕاستگۆیی، زەوق و سەلیقە، باران، کۆلکە زێڕینە، ئاوەدانی، یەکسانی، دادپەروەری، ئاشتی، تەبایی، ئاسودەیی، هێمنی، ئارامی،ڕێز، خۆشەویستی، پیرۆزی گەل و نیشتمان هەیە، لە هەر جێگایەکیشدا ئافرەت نەبێت خێر و چاکە و جوانی و هەموو ئەو شتانە نییە. وەك لەم هێڵکارییەی خوارەوەدا خراوەتە ڕوو:

3. 4 ئافرەت وەك سەرچاوەی زیندوویەتی، بەردەوامی و جاویدان:

ئافرەت بنەمای پێکهاتەی کۆمەڵگا و گەشەسەندنیەتی، لە هەمان کاتدا لە گرینگترین ڕەگەزەکانی خێزان و بونیادی خێزانە، چونکە ئافرەت بەدرێژایی مێژوو و سەردەمە جیاوازەکان پێشەنگی قوربانیدان بووە، لەگەڵ ئەوەشدا ڕۆڵیکی سەرەکی و کاریگەری لە بوارە جیاوازەکانی ئابوری و کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیری و ئایینی و ڕامیاری و جوڵانەوە نیشتمانی و نەتەوەیەکاندا هەبووە. لە سەرووی هەموو ئەمانەوە، لە مەیدانی شیعر و ئەدەبیات و پرسە گرینگەکانی دیکەی وەك خۆشەویستی و ژیانیشدا چ وەك دایك ، کچ، خوشك، هاوسەر و دڵبەر سەرچاوەی زیندوویەتی و بەردەوامی و جاویدانی بووە. هەر ئەمانەش وای لێکردووە ببێتە جیگای بایەخی ئاینە جیاوازەکان لەلایەك و شاعیران و نووسەران و هونەرمەندان و ڕوناکبیران و کۆمەڵناسان لەلایەکی دیکەوە. ئافرەت سەرچاوەیەکی سەرەکی هەست و سۆز و میهرەبانییە، بە هەبوونیشی گشت جوانییەك دێتە کایەوە. ڕۆڵێکی سەرەکیشی لە گەشەپێدان و بەردەوامی کۆمەڵگادا هەیە، پاڵپشتیکی بەهێزی هەموو گۆڕانکارییەك و داهێنانێکی بوارە جۆراوجۆرەکانی ژیانە. ئەمەش هۆکارێکی پڕ بایەخە بۆ گەشەپێدانی توانستی فیکری و جەستەیی. جەلیزادە وەك مێناسێکی شارەزا هاوشانی زیندوویەتی و بەردەوامی جوانیی ئافرەت ڕۆیشتووە و بۆ ساتێکیش لە میحرابی جوانیی ئافرەتدا دوور نەکەوتۆتەوە، بەڵکو بەهرە و خورپە و سروشی لە جوانیی ئافرەتەوە وەرگرتووە و لە بەرامبەریشدا لە بەرهەمەکانیدا نەمری و زیندوویەتی بە بابەتی ئافرەت و جوانیی ئافرەت بەخشیوە. بەم هۆیەشەوە داهێنان و گۆڕانکاری لە شیعرەکانیدا کردووە، ئەمەش نموونەیەکە لەم کۆپلە شیعرانەی جەلیزادە لەم بارەیەوە، کەدەڵێ:

ژنێك؛ پێی حەیفە پیر ببم،
پێی گوناهە، نەخۆش کەوم.
پێی کفرە بمرم (جەلیزادە، 2019، ل124).

لێرەدا ، شاعیر جەخت لەسەر کاڵنەبوونەوەی ئەزەلی خۆشەویستییەکی قوڵ و گەورە و بە هێزو فراوان بۆ ئافرەت دەکاتەوە، شاعیر لە ڕێگای خەیاڵ و ئەندێشەی خودی خۆیەوە، بۆ جیهانی زیندوویەتی و نەمری دەڕوانێ، کە جوانی ئافرەت سەرچاوەکەیەتی، بە شێوەیەك ئافرەتبینی جەلیزادە، لە زۆر کاتدا لە دۆخی ئاسایی دەچێتە دەرەوە و بەرەو جیهانی فەنتازی و ئەفسانەیی شۆڕ دەبێتەوە. چونکە ئەم تەرزە وەسفەی شاعیر بۆ جوانی ئافرەت و خۆشەویستەکەی ئەوەمان پێدەڵێت: کە لە دیدی جەلیزادەدا جاویدانی مرۆڤ و بە سەوزی مانەوەی جوانی و خۆشەویستی تەنها لە جوانی و خۆشەویستیی ئافرەتدا بەرجەستە دەبێت و دێتەکایەوە. وەك لەم هێلکاریەدا ڕوونکراوەتەوە:

هێڵكاری 1

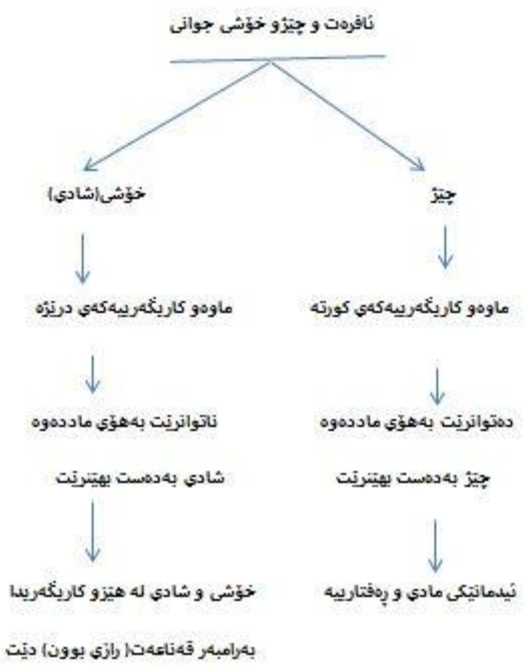

4_ئەنجام:

-1_ چێژ و خۆشیی جوانیی ئافرەت، پانتاییەکی بەرینی لە شیعرەکانی جەلیزادەی داگیر کردووە، شیعرەکانی بە ئافرەت دەست پێدەکات و بە ئافرەتیش کۆتایی دێت. واتە شیعرەکانی شاعیر، سەرەتا و ناوەڕاست و کۆتاییەکەی بریتییە لە ئافرەت.

2_ جەلیزادە هەموو شتیك و هەموو ڕەگەزەكانی سروشت بە گشتی، وەك توخم و ڕەگەزی مێینە دەبینێت، هەر بۆیە ئافرەت بە سەرچاوەی چێژ و خۆشی و هەموو ئارامییەك دەزانێت.

3_ شیعرەکانی جەلیزادە گوزارشتە لە خولیا و حەز و ئارەزووەکانی بۆ جوانیی ئافرەت، لە هەردوو لایەنی جوانیی ناوەوە و دەرەوەدا، تەنانەت زۆر جار شێوازی ئەم گوزارشتکردنە لە دۆخیکی ئاسایەوە دەگۆڕێت بۆ شێوازێکی تایبەتی جەلیزادانە، کە خۆی لە دژە باوی و ئازادی ڕەها و ئیرۆتیکیەت دەدۆزێتەوە.

4_ شاعیر لە شیعرەکانیدا دەیەوێ بوون و ماهیەتی جوانیی ئافرەت و خواست و ویست و مەبەستەکانی ئافرەت، وەك خۆی و بە شیوەیەکی واقعیانە پیشان بدات، کە بەدرێژای مێژوو کپ و خامۆشکراوە.

5_شاعیر بەگرینگی و بایەخەوە، دەڕوانێتە لایەنی هزری و توانا و لیهاتووی ئافرەتی کورد، لە پاڵ جوانی و دڵگیریی بەژن و باڵا و جەستەیدا. جگە لەمەش ئافرەت بە ژێدەری خێر و چاکە و زێندوویەتی و بەردەوامی و جاویدان دەزانێت،

6_ جەلیزادە بەبێ گوێدانە فشاری ئایینی و کۆمەڵایەتی، بەشێك لە سنوورەکانی هێڵی سوور دەبەزێنێ و شیعرەکانی ڕووت دەکاتەوە لە پۆشاکی داب و نەریت و کەلتوور و بوێرانە قسە لەسەر بابەتە قەدەغەکراوەکان دەکات و ئەو بەربەستانەش تێکدەشکێنێت, کە ڕێگری لە دەربڕینی بیروبۆچوون و هەستەکانی لەم بارەیەوە دەکات.

5- لیستی سەرچاوەکان :

بەزمانی کوردی:

_ئەلمازی، شوکری عەزیز،2010 , تیۆری ئەدەبی، و. د. سەردار گەردی،چاپخانەی ماردین، هەولێر

_ برێسلێر، چارلس، 2002, ڕەخنەی ئەدەبی و قوتابخانەکانی، و: عبدالخالق یعقوبی، چاپی یەکەم، چاپخانەی وەزارەتی پەروەردە، هەولێر

_ بەرزنجی، عوسمان عەبدول،2010، جوانی و ڕەنگدانەوەی لەشیعری هاوچەرخی کوردیدا ،گ . زانکۆی سلیمانی ،ژ.27، کانوونی دووەم، بەشی ب

– بارت، ڕۆلان ، 2007، چێژی دەق ،و: ئیسماعیل زارعی، چاپخانەی منارە، هەولێر

_پیربال، فەرهاد، 2006، رێبازە ئە دە بیە کان، چا بخانە ی منارە ، چ 2، هە ولێر

_ تەبەری, ئیحسان، 1991, ئیستاتیك و هونەر، و: هێدی، چاپی یەکەم، ئەڵمان
_جەلیزادە، قوباد، 2007 ، شەهید بەتەنیا پیاسەدەکات ،چ 2، بڵاوکراوەی ئاراس، هەولێر
_ جەلیزادە، قوباد، 2012، باخچەکانی مەلەك تاوس، چ1، دەزگای چاپ و بەخشی حەمدی، سلیمانی
_جەلیزادە ، قوباد، 2017، هایکۆکانی قوباد، چ1، چاپخانەی پیرەمێرد، سلیمانی
_ جەلیزادە، قوباد، 2018، کۆلانە شینەکانی منداڵی، چ، چاپخانەی پیرەمێرد، سلیمانی
_ جەلیزادە، قوباد، 2019، ژنێك لە جنسی باران، چ1، چاپخانەی پیرەمێرد، سلیمانی
_ جەلیزادە، قوباد،2020، تیپی مۆسیقای خەرتەلە، چ1، چاپخانەی بینایی، سلیمانی
_ جەلیزادە، قوباد، 2021، ئەو خودایەی دایکم خۆشی دەویست، چ1، چاپخانەی تاران،
_حەمەساڵح، مقداد،2013، ئیستاتیکا، چ1، چابخانەی گەنج ، سلێمانی
_گەردی ، سەردار ئەحمەد ، 2004، بنیادی وێنەی هونەری لەشعری کوردیدا (1970– 1991) چاپ و پەخشی سەردەم، سلێمانی
_میراودەلی، کەمال، 2005، فەلسەفەی جوانی و هونەر ئیستاتیکا، چ 2، سلیمانی
_مەتەر، ئەمیرە حیلمی، 2019, ئیستاتیکا- فەلسەفەی جوانی، و: رەمەزان حەمەددەمین ،چ1، چاپخانەی چوارچرا
_نامەی ئەکادیمی:
_تەیب، هەڤاڵ سەلیم ،2013، چێژی ئەدەبی لە شیعری نوێی کوردیدا، نامەی دکتۆرا، بەشی کوردی، کۆلیژی ئاداب، زانکۆی دهۆك
_شێخبزێنی، سەعد فاروق یوسف، 2011, بنیاتی هونەری لە شیعرەکانی ئەحمەد موختار جافدا، نامەی ماستەر، زانکۆی سەڵاحەدین، هەولێر
0_عەبدولمەجید، ئاڵا دارا،2014، ئافرەت لە دیدی مەلای گەورە، نامەی ماستەر، زانکۆی سەلاحەدین، کۆلیژی پەروەردە، بەشی کوردی، هەولێر

_گۆڤار و رۆژنامە :

_شارەزا، کەریم ،1997، وێنەی شیعری لە هۆنراوەی کوردیدا، گۆڤاری ڕامان، ژ 9
_فەتاح، رزگار عومەر، 2019 ، هەستگۆڕکێ لەشیعرەکانی عەبدوڵا پەشێودا، گۆڤاری زانکۆی سەڵاحەدین بۆزانستە مرۆڤایەتییەکان، بەرگی 23، ژ 2
_فەتاح، رزگار عومەر، 2015، چێژی دەق لە شیعرەکانی قوبادی جەلیزادەدا، گۆڤاری زانکۆی ڕاپەڕین، بەرگی 2، ژ 4
_-گەرمیانی، عادل،2010، ڕۆلان بارت لە نێوان چێژی دەق و خۆشی دەق دا ، گ. هەنار ، ژ 55
_ محەمەد, ئامانج عوسمان، 1998, سایکۆلۆژیەتی دەقی ئەدەبی، گ. ڕامان، ژ 20، شوباتی
_بە زمانی عەرەبی:
_ الیاس، خلف، 2006، لذة النص الادبي المصطلح وتاريخ وثقافة، مؤسسة وحدة، دمشق
_بن عربي خليفة,2011, اشكالية الذوق الفنى عند محمود شاكر, ط 1, دار الزمان, دمشق
_ درو, اليزا بيث، 1961، الشعر كيف نفهمه و نتذوقه، ت :الشوش ابراهيم، بيروت
_ ستولينتز، جيروم, 1981، النقد الفني دراسة جمالية وفلسفية, ت:فؤاد زكرياء, ط2، المؤسسة العربية للدراسات والنشر, بيروت
_شرتح، عصام عبدالسلام، 2017، الرؤيا الجمالية في شعر بشرى البستاني, منبر حر للثقافة والفكر
_ فرحان, محمد جلوب ، 1989, دراسات فى فلسفه التربيه، مطبة التعليم العالى، موصل
_محمود, على عبدالرزاق, 1991, النقد الادبى الحديث دار الحكمه للطباعه و النشر، بغداد
_موران, ادغار، 2019، في الجماليات، ت: تبيس ،يوسف، ط1, وزارة الثقافة, القطر
_ هلال الجهاد، 2007, جماليات الشعر العربي, ط1, مركز دراسات الوحدة العربية, بيروت
_بە زمانی فارسی:
_ هیوم، دیوید، 1399، جستارهای زیبایی شناختی، ت: کرمی، محسن،نشر کرگدن، تهران
_دیدەنی :
_ جەلیزادە، دیدەنی ، 1_4_2021، کۆیە

جمالية المراءة كالمصدر لذة والسعادة فى أشعار قباد جليزادة

رزگار عمر فتاح
كلية التربية - قسم اللغة الكردية / جامعة كويه
rzgar.umer@koyauniversity.org

يادگار رسول بالكى
كلية الاداب - قسم اللغة الكردية / جامعة سوران
yadgar.ameen@soran.edu.iq

ملخص

بحثنا والذى عنوانة (لذة و السعادة الجمالية المراة فى أشعار قباد جليزادة) فرصه مهمة ومؤثر جدا ، لتعرف بجمال المراة وعرض قيمتة واهميتة ودورها في الشعر . هذا الموضوع لم يكتب عنه الكثير الى وقتنا الحاضر، هذا من جانب، واظهار الجوانب المخفية للذة و السعادة جمال المراة عند هذا الشاعر الكبير من جانب اخر اديا الى اختيار هذا الموضوع، لذلك يركز هذا البحث على اهمية وحيوية لذة والسعادة وتاثيرة فى مجال الشعرمن ناحيه، مقدرة وكفاءة وخبرة وسليقة الشاعر فى هذا الجانب من ناحية اخرى. لانجاز هذا البحث اعتمدنا على المذاهب الوصفية والتحليلية لغرض تجسيد الاهداف الادبية التى تكون اسبابا رئيسية لخدمة الموضوع . اهمية الموضوع هي انة يتناول قضية حساسة وذات شان والتى لم يكتب عنها بالشكل المطلوب والاكاديمى في الشعر الكوردي. لذالك هدفنا في البحث هو اظهار دور واهمية وتاثير لذة والسعادة الجمالية المراة، في الشعر عامة وفى شعر قباد جليزادة خاصة.

والبحث متكون من ثلاثة الاقسام ومقدمة . القسم الاول نظرى ومتكون من ثلاثة محاور : الاول عن تعريف لذة والسعادة الجمالية ألمراة، المحور الثانى خصص للذة و والسعادة جمالية المراة ودورها كالمصدر حب و الرومانطيقية تاثيراتها في الشعر وفي محور الثالث تناولنا بعض الجوانب المهمه لجمالية المرأه كالمصدر لذة والراحة النفسية، لكن قسم الثاني متكون من ثلاثة محاور، في الاول تحدثنا عن علاقة السعادة والسرور بالجمال المراة ، وفي محور الثانى نتحدث عن دور المراة كالمصدر الخير والاحسان. وفي محور الثالث اظهرنا قيمة اهمية السعادة في الاستمرارية والخلود و عمقها وتاثيرها في استاتيكية الشعرية . وفي النهاية عرضنا نتائج البحث وقائمة المصادر وخلاصة البحث باللغتين العربية والانجليزية .

كلمات الرئيسية : اللذه و السعادة، الجمال، المرأة، ايستاتيكا، جليزاده .

Women Aesthetic as A Source of Appetence and Pleasure in Qubadi Jalizada's Poems

Yadgar Rasool Balaky
Kurdish Department - Faculty of Education / Soran University
yadgar.ameen@soran.edu.iq

Rzgar Umer Fattah
Kurdish Department - Faculty of Education / Koya University
rzgar.umer@koyauniversity.org

Abstract

This study which is titled "Women Aesthetic as A Source of Appetence and Pleasure in Qubadi Jalizada's Poems" is a great effort to get familiar with the women aesthetic in general, and with the appetence, pleasure and women's esthetics in Jalizad's poems in particular. It is also an essential method to gain insight into the proficiency, ability, sense, esthetic codes and perspectives of the poet in this respect.

This study consists of two chapters. The first chapter is devoted to the appetence, pleasure and beauty of women in three separate sections. The first section focuses on the definitions of appetence, pleasure and beauty of women; the second section illustrates the role of women as a source of appetence, beauty, love and romantic feelings of women; and the third section demonstrates the status of women as a source of appetence and spiritual tranquility.

The second chapter is devoted to the reflections of women's pleasure and beauty in Jalizad's poems. It also consists of three sections. The first section is concerned with the beauty of women as a source of spiritual and mental pleasure and delight; the second section shows the role of women as the source of virtuousness and goodness; and the third section concentrates on the women as the cause of life and continuity.

This study ends with the concluding points, list of used references, and the Arabic and English abstract.

Keywords: Appetence, Pleasure, Beauty, Women, Aesthetic, and Jalizada.